

۲۰ کارت - ۱۱ موضوع اصلی / ۱۷ زیرموضوع

فعل را می‌توان «جدول ضرب» عربی دانست زیرا پایه‌ی اصلی آموزش عربی است. صرف دقیق فعل و شناخت صیغه‌های مختلف آن از ضروریات این فصل است.

یادگیری دقیق فعل (مخصوصاً زمان فعل) بیش‌ترین کاربرد را در سؤالات ترجمه و تعریب دارد. هرچند که معمولاً دو سؤال «الإعراب و التحلیل الصرفی» نیز از فعل‌های موجود در درک مطلب آورده می‌شود.

از مبحث مربوط به معتلات، معلوم و مجهول و اعراب فعل مضارع معمولاً به صورت مستقیم هر ساله، سؤال یا سؤال‌هایی ذکر می‌شود.

* از کارت‌های شماره‌ی ۱ تا ۱۳ بیش‌ترین حجم سؤال (۱۰ سال اخیر) در آزمون‌های دانشگاه آزاد اسلامی طرح شده است.

نکته: برای تسلط بر اعراب فعل مضارع و فعل‌های مجهول، تسلط بر قواعد اعلال الزامی است.

آزمون‌های سال ۹۱	مجهول	اعراب فعل مضارع	معتل
سراسری	۵	۲	۵
آزاد	۵	۴	۶

ماضی: کلمه‌ای است که بر معنی ماقبلین به زمان گذشته دلالت کند: نَصَرَ: یاری کرد

زمان	تعداد	مذکر	مؤنث	معنی
غایب	مفرد	نَصَرَ	نَصَرَتْ	یاری کرد
	مثنی	نَصَرَا	نَصَرْتَا	آن دو یاری کردند
مخاطب	جمع	نَصَرُوا	نَصَرْنَ	آنها یاری کردند
	مفرد	نَصَرْتَ	نَصَرْتِ	یاری کردی
متکلم	مثنی	نَصَرْتُمَا	نَصَرْتُمَا	شما دو نفر یاری کردید
	جمع	نَصَرْتُمْ	نَصَرْتُنَّ	شما یاری کردید
مع الفخر	وحده	نَصَرْتُ		یاری کردم
	مع الفخر	نَصَرْنَا		یاری کردیم

نکته: ماضی در صیغه‌های ۲، ۱ و ۴ مبنی بر فتح، در صیغه‌ی ۳ مبنی بر ضمه و در سایر صیغه‌ها مبنی بر سکون است که ملاحظه تشخیص نوع بناء آن، حرکت آخرین حرف اصلی فعل است.
نکته: حرف تاء ساکن (الغائبة) اگر به حرف ساکن یا «ال» برسد، بجای ساکن، حرکت کسره‌ی عارضی می‌پذیرد.
أَكَلْتُ الطَّالِبَةُ الطَّعَامَ ← أَكَلْتُ....

- ۱- اِنْتَحِبْ لِلْفِرَاحِ كَلِمَةً مَنَاسِبَةً «..... الأروبيونَ العَلمَ مِنِ
المُسلِمِينَ»
(آزاد ریاضی- ۸۳)
- ۱) أَخَذْتُ ۲) أَخَذَ ۳) أَخَذُوا ۴) أَخَذَنَ
- ۲- أَيُّ العَلاماتِ التَّالِيَةِ لَيْسَ لِلْفِعْلِ؟
۱) السِّينَ ۲) قَدْ ۳) تَاءُ تَأْنِيثٍ مُتَحَرِّكٍ ۴) ضَمِيرٍ فَاعِلِيٍّ

پاسخ:

- ۱- گزینه «۲»: کلمه‌ی «الأروبيون»: اروپایی‌ها «فاعل اسم ظاهر است که به صورت جمع مذكر سالم جمع بسته شده است. لذا گزینه‌ی «۲» صحیح است. نکته: هرگاه فاعل اسم ظاهر باشد فعل همیشه به صورت مفرد نوشته می‌شود.
- ۲- گزینه «۳»: از جمله نشانه‌های فعل وجود حروف و کلماتی چون (قد، س، سوف، لم، لما، لن) و ضمایر متصل فاعلی (ت، تما، تم، ت...،) و تاء تأنیث ساکن است. اما تاء تأنیث متحرک تنها در اسمها کاربرد دارد.

(۱) **ماضی نقلی:** انجام عملی در گذشته که نتیجه‌ی آن تاکنون ادامه داشته باشد.

قد + ماضی ← ه + شناسه: (است، اندای، اید، ام، ایم)
قد نَصَرَ: یاری کرده است / قد نَصَرْتُ: یاری کرده‌ای

(۲) **ماضی بعید:** انجام عملی در گذشته‌ی دور قبل از عملی دیگر

کان + قد + فعل ماضی ترجمه ← فعل‌های ماضی + ه + بود
کان قد نَصَرَ: یاری کرده بود / کان قد نَصَرْتُ: یاری کرده بودی
نکته: حرف «قد» در ماضی بعید می‌تواند حذف شود.

(۳) **ماضی استمراری:** انجام عملی در گذشته به صورت مداوم.

کان + فعل مضارع ← ترجمه می + ماضی ساده
کان ینصِرُ: یاری می‌کرد / کنتَ تنصِرُ: یاری می‌کردی
نکته: «لم» و «لما» هرگاه بر سر فعل مضارع بیایند معادل ماضی منفی ترجمه می‌شوند: لم ینصِرُ: یاری نکرد / لما ینصِرُ: هنوز یاری نکرده است.

۱- ما هو الصحيح للفراغ؟ «أنت يا مريم ... صوت المعلم»

(سراسری تهرنی- ۷۶)

(۱) كنتَ تسمعین (۲) كنتَ تسمع

(۳) كنتَ قد تسمعین (۴) كنتَ قد سمعتَ

۲- ما هي المترادفة للعبارة التالية «ما كنتم قد ذهبتم»:

(۱) ما كنتم تذهبون (۲) لم تكونوا ذهبتم

(۳) ما تكونون قد ذهبتم (۴) لم تكونوا قد تذهبون

پاسخ:

۱- گزینه «۱»: در گزینه‌های «۲ و ۴»، «كنتَ» نشانه‌ی مذکر است. در حالی که (مریم) اسم مؤنث است و در گزینه‌ی «۳» نیز حرف (قد) زائد است و هیچ‌گاه بین کان و مضارع نمی‌تواند ذکر شود.
۲- گزینه «۲»: آمدن (لم + مضارع مجزوم) برابر و هم معنی است با (ما+ ماضی). بنابراین «لم تكونوا» از نظر معنی معادل «ما كنتم» است و نیازی به تغییر فعل «ذهبتم» نیست.

مضارع: لفظی که دلالت بر زمان حال دارد: **ینصُرُ** یاری می‌کند.

معنی	مؤنث	مذکر	تعداد	زمان
یاری می‌کند	تَنْصُرُ	يَنْصُرُ	مفرد	غایب
آن دو یاری می‌کنند	تَنْصُرَانِ	يَنْصُرَانِ	مثنی	
آن‌ها یاری می‌کنند	يَنْصُرُونَ	يَنْصُرُونَ	جمع	
یاری می‌کنی	تَنْصُرِينَ	تَنْصُرُ	مفرد	مخاطب
شما دو نفر یاری می‌کنید	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرَانِ	مثنی	
شما یاری می‌کنید	تَنْصُرُونَ	تَنْصُرُونَ	جمع	
یاری می‌کنم		أَنْصُرُ	وحدہ	متکلم
یاری می‌کنم		تَنْصُرُ	مع الغیر	

نکته: حرف «ن» بعد از ضمایر (ا- و- یا) را نون عیوض رفع می‌گویند که در حالت جزم و نصب حذف می‌شود اما نون در صیغه‌های جمع مؤنث (۶ و ۱۲) ضمیر فاعلی است. توجه: فعل مضارع از افزوده شدن حرف (ا، ت، ی، ن) به ماضی ساده ساخته می‌شود.

۱- عَيْنُ الصَّحِيحِ لَمْ تَعْتَيْنِ: (آزاد عمومی السائل- ۹۱)

۱) للمخاطبات (۲) للمخاطبين (۳) للمخاطبين (۴) للغائبه

۲- اكمل الفراغ بالفعل المناسب: الأعرابُ أَمَّنَّا قُلْ لَمْ
و لكن قولوا أسلمنا.

۱) قَالَتْ - تُوْمِنُوا (۲) قَالَتْ - تُوْمِنُوا

۳) قَالَتْ - يُوْمِنُوا (۴) قُلْتُ - تُوْمِنُوا

۳- کدام گزینه عبارت «الفتيات العاقلات علی حجابهن»

را کامل می‌کند؟ (آزاد السائل- ۸۴)

۱) يُحَافِظْنَ (۲) تُحَافِظُ (۳) يُحَافِظُ (۴) تُحَافِظِينَ

پاسخ:

۱- گزینه‌ی «۱»: فعل مضارع «تَعْتَيْنِ» از ریشه‌ی «عنى»، معتل ناقص و در صیغه‌ی «للمخاطبات» است.

۲- گزینه «۲»: «الأعراب» جمع مکسر است که فعل آن به صورت مفرد مؤنث (الغائبة) صحیح است که با توجه به (ال) در الأعراب همراه با کسره عارضی نوشته می‌شود.

۳- گزینه «۱»: با توجه به اسم‌های جمع مؤنث و ضمیر غایب «هن» در «حجابهن» گزینه‌ی «۱» صحیح است.